

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ
НАВУК БЕЛАРУСІ
АДДЗЯЛЕННЕ ГУМАНІТАРНЫХ
НАВУК І МАСТАЦТВАЎ
ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ

ПРАГРАМА
ПЕРШАГА СІМПОЗІУМА

«НАВУКОВЫЯ АСНОВЫ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ»

Мінск, 28 сакавіка 2017 г.

*Запрашаем у археалагічную навукова-музейную экспазіцыю
Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі*

*г. Мінск, вул. Акадэмічная, 1.
Тэл. +375 17 2841870*

АРГКАМІТЭТ ПЕРШАГА СІМПОЗІУМА

Кільчэўскі Аляксандр Уладзіміравіч – галоўны вучоны сакратар НАН Беларусі, доктар біялагічных навук, прафесар, член-карэспандэнт НАН Беларусі.

Каваленя Аляксандр Аляксандравіч – акадэмік-сакратар Addзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар, член-карэспандэнт НАН Беларусі.

Даніловіч Вячаслаў Віктаравіч – дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Ляўковіч Васіль Іванавіч – намеснік акадэміка-сакратара Addзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі, кандыдат філасофскіх навук.

Лакіза Вадзім Леанідавіч – намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Салаўянаў Андрэй Пятровіч – вучоны сакратар Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Ляўко Вольга Мікалаеўна – загадчык цэнтра археалогіі і старажытнай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар.

Голубеў Валянцін Фёдаравіч – загадчык цэнтра спецыяльных гістарычных навук і антрапалогіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар.

Смяховіч Мікалай Уладзіміравіч – загадчык цэнтра новай і навішай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тугай Уладзімір Васільевіч – загадчык цэнтра ўсеагульнай гісторыі і міжнародных адносін Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар.

Адказны сакратар

Унучак Андрэй Уладзіміравіч – загадчык addзела гісторыі Беларусі Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук.

Тэхнічны сакратар

Ганчарэнка Кірыл Дзмітрыевіч – лабарант 1-й квал. катэгорыі Інстытута гісторыі НАН Беларусі.

ПАРАДАК ПРАЦЫ

- 9.00 – 10.00 Рэгістрацыя ўдзельнікаў (Інстытут гісторыі НАН Беларусі, Мінск, вул. Акадэмічная, 1).
- 10.00 – 13.00 Адкрыццё і пленарнае пасяджэнне (каб. 223).
- 13.00 – 14.00 Абед.
- 14.00 – 17.00 Працяг пленарнага пасяджэння.

Рэгламент: даклады да 20 хвілін; паведамленні да 10 хвілін.

АДКРЫЦЦЁ СІМПОЗИУМА

Прывітальнае слова *акадэміка-сакратара* *Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі, доктара гістарычных навук, прафесара, члена-карэспандэнта НАН Беларусі Кавалені Аляксандра Аляксандравіча.*

ПЛЕНАРНАЕ ПАСЯДЖЭННЕ

1. **Аніпяркоў Вадзім Вадзімавіч**, старшы навуковы супрацоўнік аддзела крыніцазнаўства і археаграфіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛІТОЎСКАЕ Ў КАНСТЫТУЦЫЙНАЙ СІСТЭМЕ 3 МАЯ (1791 г.)».

2. **Бароўская Вольга Мікалаеўна**, навуковы супрацоўнік цэнтра гісторыі геапалітыкі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук.

Тэма даклада: «БЕЛАРУСКАЕ ПЫТАННЕ НА БАРЫСАЎСКІМ ЭТАПЕ САВЕЦКА-ПОЛЬСКІХ ПЕРАГАВОРАЎ (СНЕЖАНЬ 1919 г. – ЧЭРВЕНЬ 1920 г.)».

3. **Варонін Васіль Аляксеевіч**, загадчык аддзела гісторыі Беларусі Сярэдніх вякоў і пачатку Новага часу Інстытута гісторыі НАН, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «МЕСЦА БЕЛАРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ У ВЯЛІКІМ КНЯСТВЕ ЛІТОЎСКІМ».

4. **Голубеў Валянцін Фёдаравіч**, загадчык цэнтра спецыяльных гістарычных навук і антрапалогіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар.

Тэма даклада: «ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛІТОЎСКАЕ Ў ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ».

5. **Горны Аляксандр Сяргеевіч**, старшы выкладчык кафедры гісторыі Беларусі, археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы, кандыдат гістарычных навук.

Тэма даклада: «БЕЛАРУСКІЯ ПАЛАНАФІЛЬСКІЯ АРГАНІЗАЦЫІ ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ (1921–1939 гг.)».

6. **Груша Аляксандр Іванавіч**, дырэктар Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «БЫЛА ЛИ ГОСУДАРСТВЕННОСТЬ БЕЛОРУСОВ В ПЕРИОД ВКЛ?».

7. **Даніловіч Вячаслаў Віктаравіч**, дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «МОЛАДЗЬ У ОРГАНАХ УЛАДЫ І КІРАВАННЯ САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ (1921–1939 гг.)».

8. **Доўнар Аляксандр Барысавіч**, загадчык аддзела крыніцазнаўства і археаграфіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук.

Тэма даклада: «МЕСЦА «ЛЮДЗЕЙ ПРОСТАГА СТАНА» Ў ДЗЯРЖАВЕ XVI–XVIII стст.»

9. **Жылінскі Марат Генадзьевіч**, рэктар Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «РОЛЬ АКАДЕМИИ УПРАВЛЕНИЯ ПРИ ПРЕЗИДЕНТЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ В ФОРМИРОВАНИИ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА СТРАНЫ».

10. **Здановіч Уладзімір Васільевіч**, загадчык кафедры гісторыі Беларусі Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.С. Пушкіна, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАСЦЬ У ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ: ГІСТАРЫЯГРАФІЯ ПРАБЛЕМЫ».

11. **Іоў Алег Вільгельмавіч**, старшы навуковы супрацоўнік аддзела гісторыі Беларусі Сярэдніх вякоў і пачатку Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук.

Тэма даклада: «ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ ПОЛИТОГЕНЕЗА В ПРИПЯТСКОМ ПОЛЕСЬЕ В IX–XIII ВВ.».

12. **Калечыц Алена Генадзьеўна**, галоўны навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар.

Тэма даклада: «ПЕРШЫЯ ЛЮДЗІ НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ».

13. **Касцюк Міхаіл Паўлавіч**, галоўны навуковы супрацоўнік аддзела навейшай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар, акадэмік НАН Беларусі.

Тэма даклада: «ЭВАЛЮЦЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ Ў XX ст.»

14. **Крываашэй Дзмітрый Антонавіч**, старшы навуковы супрацоўнік аддзела навейшай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «САЦЫЯЛЬНАЯ ПАЛІТЫКА Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ».

15. **Ладуцька Віалета Канстанцінаўна**, загадчык цэнтра дзяржаўнага будаўніцтва і права Інстытута філасофіі НАН Беларусі.

Тэма даклада: «БЕЛОРУССКАЯ МОДЕЛЬ СОЦИАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВА: ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ».

16. **Лазарэвіч Анатолій Аркадзьевіч**, дырэктар Інстытута філасофіі НАН Беларусі, кандыдат філасофскіх навук, дацэнт; **Евароўскі Валерый Барысавіч**, загадчык цэнтра гістарычна-філасофскіх і кампаратыўных даследаванняў Інстытута філасофіі НАН Беларусі, кандыдат філасофскіх навук, дацэнт.

Тэма даклада: «ИСТОРИКО-ФИЛОСОФСКИЕ ОСНОВАНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ БЕЛОРУССКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ».

17. **Лакіза Вадзім Леанідавіч**, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЯ СІТУАЦЫЯ НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ Ё КАНЦЫ ІІІ ТЫСЯЧАГОДДЗЯ ДА НАШАЙ ЭРЫ – ПАЧАТКУ І ТЫСЯЧАГОДДЗЯ НАШАЙ ЭРЫ».

18. **Ляўко Вольга Мікалаеўна**, загадчык цэнтра археалогіі і старажытнай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар.

Тэма даклада: «ИСТОКИ БЕЛОРУССКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ (IX–XIII вв.)».

19. **Ляўковіч Васіль Іванавіч**, намеснік акадэміка-сакратара Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі, кандыдат філасофскіх навук.

Тэма даклада: «РОЛЬ ПРОГРАММ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В ГУМАНИТАРНОЙ СФЕРЕ В ФОРМИРОВАНИИ НАУЧНЫХ ОСНОВ БЕЛОРУССКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ».

20. **Мазец Валянцін Генрыхавіч**, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела навейшай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ РЭСПУБЛІКА – ПЕРШАЯ ФОРМА БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬнай ДЗЯРЖАЎНАСЦІ».

21. **Мацук Андрэй Уладзіміравіч**, старшы навуковы супрацоўнік аддзела гісторыі Беларусі Сярэдніх вякоў і пачатку Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук.

Тэма даклада: «ПАВЯТОВЫЯ СОЙМІКІ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА Ё КАНЦЫ ХVІІ – ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ ХVІІІ ст. ЯК ПРАЯВА ДЗЯРЖАЎНАСЦІ».

22. **Несцяровіч Мікалай Барысавіч**, старшы навуковы супрацоўнік аддзела навейшай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук.

Тэма даклада: «ПРЕОБРАЗОВАНИЯ В СИСТЕМЕ ЮСТИЦИИ БЕЛАРУСИ (ИЮЛЬ 1990 – МАРТ 1994 гг.)».

23. **Новік Наталля Яўгенаўна**, старшы навуковы супрацоўнік аддзела гісторыі Беларусі Новага часу Інстытута гісторыі НАН, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПАЛІТЫКА РАСІЙСКАГА ЎРАДА НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ Ў ПАЧАТКУ XX ст.: НАПРАМКІ І СПЕЦЫФІКА».

24. **Радаман Андрэй Аляксандравіч**, выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Тэма даклада: «ДЗЯРЖАЎНЫ ЛАД РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ. КАНЦЭПЦЫІ СУВЕРЭНІТЭТУ І ЭВАЛЮЦЫЯ ФОРМЫ ДЗЯРЖАВЫ Ў ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XVI–XVII стст.».

25. **Салаўянаў Андрэй Пятровіч**, вучоны сакратар Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «ТЕМА БЕЛОРУССКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ В УНИВЕРСИТЕТСКОМ КУРСЕ «ПОЛИТОЛОГИЯ».

26. **Смяховіч Мікалай Уладзіміравіч**, загадчык цэнтра новай і навейшай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «ГОСУДАРСТВЕННОСТЬ И ГОСУДАРСТВО: ИСТОРИОГРАФИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ».

27. **Тугай Уладзімір Васільевіч**, загадчык цэнтра ўсеагульнай гісторыі і міжнародных адносін Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар.

Тэма даклада: «НАЦИОНАЛЬНО-ГОСУДАРСТВЕННОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО (1917–1939 гг.)».

28. **Унучак Андрэй Уладзіміравіч**, загадчык аддзела гісторыі Беларусі Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук.

Тэма даклада: «ІДЭЯ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ НА СТАРОНКАХ ГАЗЕТЫ «НАША НІВА» (1906–1915 гг.)».

29. **Філазаповіч Таццяна Уладзіміраўна**, навуковы супрацоўнік аддзела навейшай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі.

Тэма даклада: «ДЗЕЙНАСЦЬ ОРГАНАЎ ДЗЯРЖАЎНАЙ УЛАДЫ БЕЛАРУСІ ПА ВЫРАШЭННІ ЖЫЛЛЁВАГА ПЫТАННЯ МОЛАДЗІ».

30. **Філатава Алена Мікалаеўна**, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела гісторыі Беларусі Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук; **Смяховіч Мікалай Уладзіміравіч**, загадчык цэнтра новай і навейшай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Тэма даклада: «ПРАЕКТЫ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ НА БЕЛАРУСКА-ЛІТОЎСКІХ ЗЕМЛЯХ У 1772–1863 гг.: СУЧАСНАЯ ГІСТАРЫЯГРАФІЯ ПЫТАННЯ».

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ

220072, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 66

Тэл.: (+375-17) 284-18-01; факс: (+375-17) 284-28-16,

e-mail: nasb@presidium.bas-net.by, <http://nasb.gov.by>

Вышэйшая дзяржаўная навуковая арганізацыя Рэспублікі Беларусь, якая ажыццяўляе арганізацыю і каардынацыю фундаментальных і прыкладных навуковых даследаванняў па важнейшых напрамках прыродазнаўчых, тэхнічных, гуманітарных, сацыяльных навук і мастацтваў.

Нацыянальная акадэмія навук ажыццяўляе арганізацыю, правядзенне і каардынацыю дзяржаўнай навуковай экспертызы, праводзіць дзяржаўную палітыку і рэгуляванне дзейнасці арганізацый у галіне даследавання і выкарыстання касмічнай прасторы ў мірных мэтах, выступае ў якасці галаўной арганізацыі Беларусі па навукова-метадычнаму забеспячэнню развіцця інфарматызацыі, а таксама выконвае асобныя функцыі рэспубліканскага органа дзяржаўнага кіравання ў галіне навукі.

Заснаваная ў кастрычніку 1928 г. як Беларуская акадэмія навук і ўрачыста адкрытая 1 студзеня 1929 г., Нацыянальная акадэмія навук Беларусі з'яўляецца вядучым даследчым цэнтрам Беларусі, які аб'ядноўвае высокакваліфікаваных вучоных розных спецыяльнасцей і дзясяткі навукова-даследчых, навукова-вытворчых, канструктарскіх і ўкараняльніцкіх арганізацый. У Нацыянальнай акадэміі навук працуе звыш 18,0 тыс. даследчыкаў, тэхнікаў, дапаможнага і абслугоўваючага персаналу. Сярод іх каля 5870 даследчыкаў, 482 дактары навук і 1822 кандыдаты навук, 247 прафесараў і 506 дацэнтаў.

Асноўнымі навуковымі і навукова-арганізацыйнымі падраздзяленнямі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі з'яўляюцца аддзяленні Акадэміі навук, якія аб'ядноўваюць акадэмікаў і членаў-карэспандэнтаў Акадэміі навук адной або некалькіх галін навукі, каардынуюць дзейнасць навуковых арганізацый. У дадзены час НАН Беларусі мае ў сваёй арганізацыйнай структуры сем аддзяленняў: Аддзяленне аграрных навук; Аддзяленне біялагічных навук; Аддзяленне гуманітарных навук і мастацтваў; Аддзяленне медыцынскіх навук; Аддзяленне фізікі, матэматыкі і інфарматыкі; Аддзяленне фізіка-тэхнічных навук; Аддзяленне хіміі і навук аб Зямлі.

АДДЗЯЛЕННЕ ГУМАНІТАРНЫХ НАВУК І МАСТАЦТВАЎ НАН БЕЛАРУСІ

Тэл.: (+375-17) 284-28-18, факс: (+375-17) 284-07-74,

e-mail: humanity@presidium.bas-net.by;

<http://nasb.gov.by/bel/organizations/departments/ogum.php>.

Створанае ў 1936 г. як Аддзяленне грамадскіх навук Акадэміі навук БССР. Выконвае і каардынуе комплекс навуковых даследаванняў у розных галінах сацыяльных і гуманітарных навук. Асноўнымі напрамкамі даследаванняў навуковых устаноў Аддзялення з'яўляюцца механізмы фарміравання і функцыянавання інавацыйнага, устойлівага сацыяльна-арыентаванага развіцця Рэспублікі Беларусь, сацыяльныя і палітычныя працэсы ў сучасным беларускім грамадстве, тэарэтычныя праблемы развіцця культуры, філасофска-светапоглядныя перадумовы сацыяльнага прагрэсу, гісторыя фарміравання беларускай нацыі, развіцця і ўмацавання беларускай дзяржаўнасці, даследаванне беларускай мовы і літаратуры на розных этапах іх развіцця.

У склад Аддзялення ўваходзіць Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры; інстытуты філасофіі; эканомікі; сацыялогіі; гісторыі; Цэнтральная навуковая бібліятэка імя Якуба Коласа і РУП «Выдавецкі дом "Беларуская навука"». У Аддзяленні 9 акадэмікаў і 16 членаў-карэспандэнтаў. Па стане на 1 студзеня 2015 г. у замацаваных за Аддзяленнем навуковых арганізацыях працавала каля 800 чалавек, у тым ліку 487 даследчыкаў, 59 дактароў і 183 кандыдаты навук.

ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ НАН БЕЛАРУСІ

220072, г. Мінск, вул. Акадэмічная, 1

Тэл./факс: (+375 17) 284-18-70,

<http://www.history.by>, e-mail: ii@history.by

Інстытут створаны 15 кастрычніка 1929 г. на базе кафедраў усеагульнай гісторыі, гісторыі Беларусі, гісторыі беларускага права, археалогіі, этнаграфіі, гістарычнай геаграфіі, камісій па вывучэнні гарадоў, археаграфічнай і гісторыі адукацыі. Да 1931 г. насіў назву Інстытут гістарычных навук. У сярэдзіне 30-х гадоў у складзе інстытута меліся секцыі гісторыі народаў СССР і БССР, па вывучэнні Заходняй Беларусі, гісторыі Захаду, археалогіі і этнаграфіі. Спачатку ў

інстытуце працавала каля 10 чалавек, у 1935 г. – 20 чалавек. У 1929–1941 гг. супрацоўнікамі інстытута было апублікавана 32 манаграфіі.

У 30-я гады праца інстытута праходзіла ў складаных умовах. У снежні 1930 г. быў пазбаўлены звання акадэміка У. І. Пічэта, у лютым 1931 г. скончыў жыццё самагубствам першы дырэктар інстытута У. М. Ігнатоўскі. У 30-я гг. падвергліся палітычным рэпрэсіям і былі асуджаны супрацоўнікі інстытута акадэмікі: П. В. Горын (Каляда), С. Ю. Матулайціс, З. Ф. Жылуновіч, У. І. Пічэта, Е. І. Рыўлін, В. А. Сярбента, В. К. Шчарбакоў; член-карэспандэнт С. Х. Агурскі, інш.

У гады Вялікай Айчыннай вайны частка супрацоўнікаў інстытута знаходзіліся ў савецкім тыле. У чэрвені 1944 г. было прынята рашэнне аб аднаўленні дзейнасці Інстытута гісторыі. Супрацоўнікі інстытута ваявалі з нямецкімі захопнікамі ў радах Чырвонай Арміі (Д. А. Дудков, А. І. Залескі, З. Ю. Капыскі, Я. І. Карнейчык, І. Ф. Лочмель (загінуў на фронце), падпольшчыкам быў вучоны сакратар інстытута М. С. Махнач (расстраляны немцамі ў 1944 г.). Гітлераўцы вывезлі інстытуцкія археалагічныя і этнаграфічныя калекцыі, знікла картатэка па ўліку помнікаў, археалагічная фотатэка, рукапісы неапублікаваных прац.

У 1946 г. у інстытуце працавалі 2 дактары і 6 кандыдатаў навук, 7 старшых і 4 малодшых навуковых супрацоўнікаў. У пасляваенныя гады працягвалася распрацоўка археалогіі Беларусі, гісторыі рабочага класа, аграрных адносін. Шмат увагі надавалася гісторыі стварэння БССР, сацыялістычнага будаўніцтва, пачалася распрацоўка гісторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Прыкметнай з’явай у беларускай гістарыяграфіі стала выданне абагульняючай працы «Гісторыя Беларускай ССР» (т. 1, 1954 г., т. 2, 1961 г.).

Пашыралася тэматыка даследаванняў. У 1957 г. быў створаны сектар гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і партызанскага руху ў Беларусі, у 1962 г. – сектар гісторыі Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва, у 1969 г. – сектар гісторыі камуністычнага будаўніцтва. Значным вынікам дзейнасці інстытута стала выданне ў першай палове 70-х гадоў 5-томнай «Гісторыі Беларускай ССР» (старшыня галоўнай рэдакцыйнай калегіі І. М. Ігнаценка).

З другой паловы 80-х гадоў актуалізавалася тэматыка даследаванняў. Створаны новыя аддзелы: археалогіі жалезнага веку, спецыяльных гістарычных навук, гісторыі нацыянальна-культурнага

будаўніцтва. Адным з галоўных накірункаў навуковай дзейнасці інстытута стала распрацоўка гісторыі беларускага этнасу, больш шырока стала даследавацца палітычная гісторыя беларускага народа. У 1985–1995 гг. інстытутам выдадзена больш за 80 манаграфічных прац.

Кадры для інстытута рыхтуюцца праз аспірантуру. З 1976 г. працуе савет па абароне дысертацый на суісканне вучонай ступені доктара (кандыдата) гістарычных навук. У 1950-я гады інстытут стаў каардынуючым цэнтрам у рэспубліцы па вивучэнні гісторыі Беларусі. З 1960 г. у ім працуе навуковы савет па каардынацыі навуковых даследаванняў.

Дырэктары інстытута: У. М. Ігнатоўскі (1929–1931); П. В. Горын (Каляда) (1931–1936); В. К. Шчарбакоў (1936–1937); М. М. Нікольскі (1937–1953); І. С. Краўчанка (1953–1965); Н. В. Каменская (1965–1969); І. М. Ігнаценка (1969–1975); П. Ц. Петрыкаў (1975–1988); М. П. Касцюк (1988–1999); М. С. Сташкевіч (1999–2004, в. а. дырэктара); А. А. Каваленя (2004–2010); В. В. Даніловіч (з 2010 г.).

У інстытуце працавалі акадэмікі П. В. Горын (Каляда), З. Ф. Жылуновіч (Цішка Гартны), І. М. Ігнаценка, У. М. Ігнатоўскі, І. С. Краўчанка, С. Ю. Матулайціс, М. М. Нікольскі, У. М. Перцаў, Е. І. Рыўлін, В. А. Сярбента, В. К. Шчарбакоў, А. Н. Ясінскі, члены-карэспандэнты С. Х. Агурскі, Н. В. Каменская, П. Ц. Петрыкаў, К. І. Шабуня, у цяперашні час працуе акадэмік М. П. Касцюк.

Сёняшні навуковы патэнцыял інстытута: 12 дактароў навук з іх 1 акадэмік, 52 кандыдаты навук, 28 супрацоўнікаў без вучонай ступені. Інстытут удзельнічае ў распрацоўцы рэспубліканскіх і рэгіянальных навуковых праектаў; валодае ўстойлівымі міжнароднымі сувязямі. Усталяваны доўгачасовыя кантакты з навуковымі цэнтрамі Расіі, Польшчы, Літвы і інш. дзяржаў. Нараўне з азнаямленчымі паездкамі і ўдзелам у навуковых форумах, выкарыстоўваюцца такія формы, як сумесная публікатарская дзейнасць, камандзіроўкі і стажыроўкі спецыялістаў, чытанне лекцый, абмен літаратурай, сумесная распрацоўка навуковых праграм і праектаў.

У цяперашні час праца Інстытута праводзіцца ў рамках дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2016–2020 гг. «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства» (наук. кір. – член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар А. А. Каваленя) падпраграмы № 1 «Гісторыя і культура» (наук. кір. – кандыдат гістарычных навук, дацэнт В. В. Даніловіч).

ВАЖНЕЙШЫЯ ПАДЗЕІ ІНСТЫТУТА ГІСТОРЫІ НАН БЕЛАРУСІ (2016 – 2017 гг.)

22 студзеня 2016 г. у Інстытуце гісторыі праведзены «круглы стол» «Праблемы сацыяльна-эканамічнай і палітычнай гісторыі Беларусі XVI – XVIII стст. (да 100-годдзя з дня нараджэння З.Ю. Капыскага)».

26 лютага 2016 г. прынята Пастанова НАН Беларусі № 4 «Аб некаторых мерах па рэалізацыі Указа Прэзідэнта Рэспублікі ад 14 снежня 2015 г. № 485». Зацверджаны «Інструкцыя аб парадку правядзення археалагічных даследаванняў і вядзення палявой дакументацыі пры іх правядзенні» і «Інструкцыя аб парадку фарміравання і вядзення рэестра археалагічных артэфактаў».

5 сакавіка 2016 г. прынята Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 185 «Аб мерах па рэалізацыі Указа Прэзідэнта Рэспублікі ад 14 снежня 2015 г. № 485». Зацверджаны «Палажэнне аб парадку выдачы дазволу на права правядзення археалагічных даследаванняў, прыпынення, спынення яго дзеяння», «Палажэнне аб парадку ўліку выяўленых археалагічных аб'ектаў і (або) археалагічных артэфактаў», «Палажэнне аб абласных (Мінскай гарадской) камісіях па археалагічных аб'ектах і археалагічных артэфактах».

17 сакавіка 2016 г. у Інстытуце гісторыі праведзена Міжнародная навуковая канферэнцыя «Беларусь у сучасных геапалітычных працэсах».

17–19 сакавіка 2016 г. у Мінску, Нарачы і Паставах сумесна з Беларускім дзяржаўным музеем Вялікай Айчыннай вайны, Нацыянальным паркам «Нарачанскі», Мядзельскім і Пастаўскім раённымі выканаўчымі камітэтамі, Інстытутам ваеннай спадчыны (Літва) праведзена Міжнародная навукова-гістарычная канферэнцыя «Нарачанская аперацыя 1916 г.: гісторыя і сучаснасць».

25 сакавіка 2016 г. у Інстытуце гісторыі сумесна з Акадэміяй кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь праведзена Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Роля менталітэту ў функцыянаванні дзяржавы».

29 сакавіка 2016 г. на базе Інстытута гісторыі адбылося пашыранае пасяджэнне Навуковага савета па выніках выканання Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2011–2015 гг. «Гісторыя, культура, грамадства, дзяржаўнасць» (навуковы кіраўнік праграмы – доктар гістарычных навук, прафесар А.А. Каваленя): падпраграмы № 1 «Гісторыя, духоўная і матэрыяльная культура беларускага народа» («Гісторыя і культура») (навуковыя кіраўнікі падпраграмы – доктар гістарычных навук, прафесар А.А. Каваленя; кандыдат гістарычных навук, дацэнт – В.В. Даніловіч).

29 сакавіка 2016 г. у Інстытуце гісторыі праведзены Рэспубліканскі «круглы стол» «Міхаіл Восіпавіч Біч (1936 – 1999): жыццё, навуковая дзейнасць, памяць (да 80-годдзя з дня нараджэння)».

31 сакавіка 2016 г. у Мінску сумесна з Беларускім дзяржаўным педагагічным універсітэтам імя Максіма Танка праведзена студэнцкая навукова-тэарэтычная канферэнцыя «Актуальныя праблемы сацыяльна-гуманітарных ведаў».

7 красавіка 2016 г. дырэктар Інстытута гісторыі В.В. Даніловіч і намеснік дырэктара па навуковай рабоце В.Л. Лакіза прынялі ўдзел у Пасяджэнні Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, на якой абмяркоўваўся Закон Рэспублікі Беларусь «О внесении дополнений и изменений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам охраны археологических объектов и археологических артефактов».

13 красавіка 2016 г. сумесна з Цэнтральнай навуковай бібліятэкай імя Я. Коласа НАН Беларусі праведзена прэзентацыя калектыўнай манаграфіі «Славяне на тэрыторыі Беларусі в догосударственный период».

14 красавіка 2016 г. на базе Інстытута гісторыі адбылася Сесія Агульнага сходу Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі, на якой былі абмеркаваны вынікі навуковай і фінансава-гаспадарчай дзейнасці ў 2015 г., выкананне ДПНД на 2011 – 2015 гг. «Гісторыя, культура, грамадства, дзяржаўнасць».

14 красавіка 2016 г. сумесна з Цэнтральнай навуковай бібліятэкай імя Я. Коласа НАН Беларусі праведзена прэзентацыя манаграфіі Н.В. Анофранка «Дваранкі беларуска-літоўскіх губерняў у канцы XVIII – першай палове XIX ст.»

4 мая 2016 г. у Мінску сумесна з Прадстаўніцтвам Рассупрацоўніцтва ў Рэспубліцы Беларусь, Беларускім дзяржаўным педагагічным універсітэтам імя Максіма Танка, упраўленнем адукацыі адміністрацыі Маскоўскага раёна Мінска і гімназіяй № 174 г. Мінска праведзена IX Міжнародная маладзёжная навукова-практычная канферэнцыя «Вялікая Айчынная вайна 1941 – 1945 гадоў у гістарычнай памяці народа».

12–13 мая 2016 г. у Інстытуце гісторыі праведзена Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Вынікі археалагічных даследаванняў на тэрыторыі Беларусі ў 2015 годзе».

20 мая 2016 г. у Гальшанах сумесна з Ашмянскім раённым выканаўчым камітэтам праведзена VII Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Гальшанскія чытанні»: «Ашмяншчына – рэгіянальны асаблівасці развіцця X – XX стст.».

23 мая 2016 г. у Гродне сумесна з Гродзенскім дзяржаўным універсітэтам імя Янкі Купалы і Гродзенскім дзяржаўным музеем гісторыі рэлігіі адбылася прэзентацыя манаграфіі «Канфесійны фактар у сацыяльным развіцці Беларусі (канец XVIII – пачатак XX ст.)».

1 чэрвеня 2016 г. у Інстытуце гісторыі сумесна з культурным прадстаўніцтвам пасольства Ісламскай Рэспублікі Іран у Рэспубліцы Беларусь праведзены Міжнародны «круглы стол» «Інтэлектуальная спадчына Імама Хамейні ў дыскурсе гісторыі і геапалітыкі».

2–3 чэрвеня 2016 г. у Крэве сумесна са Смаргонскім раённым выканаўчым камітэтам і мясцовым дабрачынным фондам «Крэўскі замак» праведзена Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Крэўскія чытанні: гісторыя, археалогія, культурная спадчына Крэва».

21–22 чэрвеня 2016 г. у Брэсце сумесна з Брэсцкім абласным выканаўчым камітэтам, Брэсцкім гарадскім выканаўчым камітэтам, Брэсцкім дзяржаўным універсітэтам імя А.С. Пушкіна, Мемарыяльным комплексам «Брэсцкая крэпасць-герой», Міністэрствам абароны Рэспублікі Беларусь, Ваеннай акадэміяй Рэспублікі Беларусь, НДІ Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь праведзена Міжнародная навуковая канферэнцыя «Беларусь у агні 1941 года (да 75-годдзя пачатку Вялікай Айчыннай вайны)».

26 жніўня 2016 г. у Нясвіжы сумесна з Міжнародным дзяржаўным экалагічным інстытутам імя А.Д. Сахарава Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Нясвіжскім раённым выканаўчым камітэтам, Нясвіжскім раённым саветам дэпутатаў, Рыма-каталіцкім касцёлам у Беларусі праведзена навукова-практычная канферэнцыя «Беларусь, Нясвіжскі край і Эдвард Вайніловіч».

2 верасня 2016 г. у Свіслачы сумесна са Свіслацкім раённым выканаўчым камітэтам, Беларускім дзяржаўным ўніверсітэтам культуры і мастацтваў праведзена навукова-практычная канферэнцыя «VI Тышкевіцкія чытанні: гісторыка-культурная спадчына Свіслацкага краю (да 760-годдзя горада Свіслач)».

8–10 верасня 2016 г. у Інстытуце гісторыі НАН Беларусі сумесна з Польскім інстытутам у Мінску праведзена Міжнародная навуковая канферэнцыя «Сапегі: асобы, кар’еры, маёнткі».

22 верасня 2016 г. у Інстытуце гісторыі НАН Беларусі сумесна з Беларускім грамадскім аб’яднаннем экскурсаводаў і гідаў-перакладчыкаў праведзена навукова-практычная канферэнцыя «Экскурсійна-пазнавальны турызм як важны фактар прапаганды і развіцця нацыянальнай культуры».

29 верасня 2016 г. у Інстытуце Расіі, Усходняй Еўропы і Цэнтральнай Азіі Кітайскай акадэміі грамадскіх навук адбылася прэзентацыя кнігі «Беларусь: страницы истории» (Пекин: Академия

общественных наук, 2016), выдадзенай на кітайскай мове. У прэзентацыі прынялі ўдзел Старшыня Прэзідыума НАН Беларусі У.Р. Гусакоў, пасол Беларусі ў Кітаі К.В. Руды, дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі В.В. Даніловіч, прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса, вучоныя.

20–21 кастрычніка 2016 г. у Інстытуце гісторыі НАН Беларусі сумесна з гістарычнымі факультэтамі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка праведзена Міжнародная навуковая канферэнцыя «Метадалогія даследавання гісторыі Беларусі: праблемы, дасягненні, перспектывы».

27 кастрычніка 2016 г. у Стоўбцах сумесна са Стаўбцоўскім раённым выканаўчым камітэтам праведзена навукова-практычная канферэнцыя «Стаўбцоўшчына – гісторыка-культурная спадчына Наддзяманскага рэгіёна».

9–11 лістапада 2016 г. у Інстытуце гісторыі праведзена Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Post Mortem. Погребальные памятники в историко-культурном пространстве: проблемы изучения и сохранения».

1–2 снежня 2016 г. у Інстытуце гісторыі праведзена Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Древности III–I тыс. до н.э. Беларуси и смежных территорий: новые взгляды и интерпретации (к 80-летию изучения поселений Кривинского торфяника)».

20 лютага 2017 г. у Інстытуце гісторыі сумесна з Фондам садзейнічання актуальным гістарычным даследаванням «Гістарычная памяць» і Прадстаўніцтвам Рассупрацоўніцтва ў Рэспубліцы Беларусь праведзены міжнародны навуковы семінар «Рэвалюцыя і грамадзянская вайна на тэрыторыі Расійскай імперыі».

2 сакавіка 2017 г. у Інстытуце гісторыі праведзены Міжнародны «круглы стол» «Супрацоўніцтва расійскіх і беларускіх гісторыкаў: перспектывы ўзаемадзеяння», у якім прыняў удзел сенатар Федэральнага Сходу Расійскай Федэрацыі, д.г.н. В.В. Кандрашын.

10 сакавіка 2017 г. у Інстытуце гісторыі праведзена пашыранае пасяджэнне секцыі па падпраграме «Гісторыя і культура» дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2016–2020 гг. «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства», прымеркаванае падвядзенню вынікаў 2016 г. і задачам на 2017 г. – Год навукі.

Сімпазіум праводзіцца ў адпаведнасці з пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 14.02.2017 г. № 125 «Об утверждении республиканского плана мероприятий по проведению в 2017 году Года науки» і ў рамках выканання Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2016–2020 гг. «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства» (навуковы кіраўнік – член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар А.А. Каваленя) падпраграмы № 1 «Гісторыя і культура» (навуковы кіраўнік – кандыдат гістарычных навук, дацэнт В.В. Даніловіч)

Выданні Інстытута гісторыі НАН Беларусі па
тэме беларускай дзяржаўнасці

